

Abraham Hans
DE VLAAMSE BOSKEREL

XI. HENRI, DE BEVRIJDER

't Was half januari 1845, en nog zat Eduard gevangen in hetzelfde kamertje, waar zijn vader hem met list en geweld had opgesloten gekregen.

De baron zou zijn onwillige zoon liever naar een gesticht gebracht hebben, maar vreesde voor opschudding onderweg, waardoor het geval te veel bekend kon worden, wat de edelman liever vermeed. Immers, Eduard had gezegd te roepen en te schreeuwen. De kasteelheer vermoedde ook dat Vermeire zich op het onverwachts zou laten gelden. En nu — zo dacht Van Boschdale toch — meende de dokter dat de jongeling reeds ver van hier was.

De baron had besloten Eduard nog enige tijd in zijn slot te houden, en hij hoopte dat het verblijf in de kleine kamer hem tot andere gedachten zou brengen.

't Waren akelige dagen voor de gevangene. Niet het minste bericht van de buitenwereld drong tot hem door.

Wat dacht Thilde over zijn afwezigheid? Welke geruchten liet zijn vader uitstrooien? Hoe was het met Verdonk? Welke loense streken zou de boswachter uithalen om zijn laag doel te bereiken? Kon Vermeire voldoende over zijn geliefde waken? Dergelijke vragen bestormden hem voortdurend, en maar geen antwoord, immer die vreselijke onzekerheid.

Soms bestormde Eduard woedend de deur, schopte en sloeg hij op het hout; of hij wilde het venster openen en schudde aan de tralies, maar tot niets baatten hem die aanvallen van woede.

Om hulp roepen? Zijn stem klonk niet tot over de grenzen van het kasteelpark, en dan nog. Waren er wel grenzen aan de macht van zijn vader?

De baron had zijn zoon enige boeken laten brengen. Franse werken, die Eduard niet konden boeien, die hem bespotten of vermaanden. Louis, de kamerknecht, maakte 's morgens het vuur aan, dekte op tijd de tafel voor het ontbijt, het middag- en avondmaal, maakte het bed op, bracht om vier uur licht. Maar dat alles deed hij zwijgend, getrouw aan het bevel van de meester, die hij gedwee diende.

Eduard hoopte niet meer op Henri. Hij wist dat zijn broer opzettelijk

vertrokken was om zich met het geval niet te moeten bemoeien. Eén vriend bleef hem over: dokter Vermeire, een oude man.

Zijn moeder zag hij nooit, zijn vader zelden. Alleen Louis betrad de kamer en de jongeman begreep wel, dat de strenge baron hierin een stelsel volgde van afzondering om zijn zoon te dwingen zich neer te leggen bij de eis van zijn vader. Maar Eduard dacht aan geen wankelen of wijken, hij ook zou de strijd volhouden tot het uiterste en trouw blijven aan zijn liefde voor Thilde.

Het was nu zestien januari. De zon had zich de gehele dag niet vertoond, en de avond viel vroeg in.

Louis bracht het maal en ging weer heen.

Na het eten legde Eduard zich te rusten, niet om onmiddellijk te slapen, maar om weer te mijmeren en in zijn geest te herhalen, wat hij reeds zo dikwijls luid had bedacht.

Hij hoorde de kasteelklok slaan, elf zware klanken telde hij, en een nieuw uur van geestelijke kwelling brak voor hem aan.

't Was doodstil in het kasteel; meester en knechten rustten, maar Eduard kon de slaap niet vinden. Dikwijls stond hij in de nacht op en ging hij voor het venster staan, tot hij rilde van de koude, en dan legde hij zich weer onder de dekens en sluimerde in.

De handen gevouwen onder het hoofd, de ogen wijd open, als wilden ze de duisternis peilen, zo lag Eduard te bed.

Hoorde hij daar geen getik op het raam? Zeker weer zijn verbeelding die hem soms misleidde? Maar neen, het geklop werd herhaald, niet luider, maar aanhoudend, en Eduard sprong verrast op en keek door de ruiten. Hij ontstelde, toen hij voor het raam de vage gestalte van een mens ontwaarde, maar eensklaps gevoeld hij een grote vreugde, want wellicht was daar een verlosser.

Zenuwachtig, met bevende handen opende hij het venster.

— Spreek zacht, blijf kalm! werd er gefluisterd.

— Henri, gij! zei Eduard op gedempte toon, al had hij de naam van zijn broer willen uitjubelen.

— Ja, ik kom u verlossen, maar stil, zeer stil, want bij het minste geluid vlucht ik. Hier is een vijl, ik heb er ook een, we beginnen aan deze tralie. Kleed u eerst aan!

— Henri! Duizend maal dank, stamelde Eduard, die in zijn groot geluk nog niet durfde geloven.

— Aan het werk. Nu geen declamatie. Kleed u aan of ge wordt ziek. Wees toch kalm.

Eduard trok gejaagd enige kledingstukken aan. Was het dan toch waar, zou hij uit deze hatelijke gevangenschap verlost worden?

Eduard vreesde dat hij nog droomde en straks weer zou wakker schieten en het nare behangsel van de muren of het koude gezicht van de knecht ontwaren.

Doch neen, hij hoorde reeds het gekras van de vijl. Hij zou vrij worden. Thilde weer ontmoeten.

Haastig greep Eduard de tweede vijl en werkte met zijn broer terwijl zijn hart bonsde, en zijn lichaam trilde van opgewondenheid en dol verlangen om te vluchten.

Hoe had hij het hier drie weken kunnen uithouden! Maar nog kon er een hindernis komen, nog was hij niet weg. Moest men hem en zijn broer verrassen, de vlucht beletten, dan zou hij woest zijn vrijheid verdedigen, er op slaan en beuken. Geweldig worstelen, met zijn vader zelfs, want nu liet hij zich niet meer kerkeren.

En snel krasten de vijlen over het ijzer, dat met heel kleine splintertjes wegschoot.

Beide broers schrokken.

— Vlucht niet! smeekte Eduard.

— 't Is maar de klok die slaat. Ik vreesde iets anders, zei Henri. Vooruit dan.

En de jonge mannen zetten hun werk voort.

Ze arbeidden nog vlijtig, toen twaalf doffe slagen uit de toren vielen en luid weerklonken in de stille nacht, wegzweefden over het slapende Houthulst. In de verte blafte een waakhond, een andere antwoordde, verder steeg geen geluid op. De jongemannen hadden het warm van hun ongewone arbeid, maar toch dachten ze niet aan rusten. De tijd was te kostbaar, hun werk te gevaarlijk om maar een stond te verzuimen.

Eindelijk waren twee staven los en met doffe slagen vielen ze op de grond.

— Nu kunt ge er door! fluisterde Henri, zelf opgewonden. Voorzichtig, ik sta op een ladder. Ik daal eerst af. Blijf nu kalm of ge breekt nog de nek. Kom nu maar!

Eduard was erg ontroerd en beefde. Zijn voet moest enige tijd de sport van de ladder zoeken, maar de jongeman dacht aan zijn geliefde en deed een uiterste poging tot bedaardheid. Zijn stap werd vaster en snel daalde de vluchteling, te snel zelfs, want hij trapte op de hand van zijn broer.

Henri slaakte een kreet, meer van schrik dan van pijn en hij verwenste onmiddellijk zijn onvoorzichtigheid. Eduard sprong van de ladder, ofschoon hij nog de laatste sport niet bereikt had, maar hij hoorde boven een venster openen.

Ook Henri had het geluid gehoord en zei:

— Vlug nu, we zijn ontdekt. Vernoem mijn naam niet. Kom langs hier.

— Garde, klonk het uit het venster.

— We zijn ontdekt! herhaalde Henri. Als de weerlicht voort, door het park. Moesten ze u grijpen, noem dan mijn naam niet.

De jongemannen snelden voort over de hoge brug die naar het park leidde en dan door de dreven. Ze struikelden over boomwortels of takken, plasten door slijk, gleden over vette, verrote bladeren. Maar gejaagd sprongen ze weer op en bereikten het bos, waar ze zich echter nog geen rust gunden. Eindelijk na een woeste ren, bleef Henri hijgend staan. Hij greep zijn broer bij de arm en wilde spreken, maar hij moest enige stonden wachten.

— Ga tot in Roeselare, zei hij dan, te voet, onmiddellijk. Niet naar de dokter eerst, ook niet naar Verdonk, recht naar de stad. Kom bij mij, Spanjestaat 6. Ik zal er zijn! Beloofd ge op uw woord dit te doen?

— Ja, Henri.

— Op uw erewoord, en wees voorzichtig. Wat er ook gebeurt, mijn naam niet noemen.

De oudste broer haalde, een heel eind verder, uit het kreupelhout zijn paard, dat hij daar gebonden had, en leidde het aan de hand tot aan de straatweg. Hij sprong er op en in dolle vaart rende hij heen als had hij een misdaad op het geweten.

Eduard voelde zich vreemd te moede. 't Was als in een roman of in een sprookje. En toch, wat een wellust, wat een zaligheid. Hij stond in het bos. Hij was vrij, verlost.

Maar Eduard hoorde geroep en als een achtervolgd hert schoot hij weg, want men kon hem nog grijpen. Hem, de zenuwzieke, die 's nachts in het bos doolde, na aan zijn bewakers ontsnapt te zijn. Wie zou nog twifelen aan zijn kwaal?

De jongeman rende voort en toen hij wat later de plaats herkende waar hij zich bevond, ontroerde hij hevig.

Hij was nabij Verdonks hut. Daar moest hij binnen, om een antwoord te geven op al hun vragen. Maar hij dacht aan zijn belofte tegenover zijn broer en die moest hij gestand blijven. Hij mocht zich niet ophouden, hij moest naar de stad vluchten.

En bovendien in het holst van de nacht, te gast bij Verdonk. Hoe zou men, niet hem, tenminste niet openlijk, maar zijn Thilde lasteren. Eduard bekeek de kleine woning, en hoe zijn hart ook onstuimig klopte van innig verlangen om even binnen te gaan, een woord te zeggen en dan weer heen te vluchten, toch deed hij het niet. Hij mocht

hier niet langer vertoeven. Zijn vader zou bespieders zenden. Ook voorzeker naar de dokterswoning, boven alles, was er de belofte aan Henri.

Eduard vluchtte verder, nog met de drukkende last van de onzekerheid, maar ook met het heerlijk gevoel van de herwonnen vrijheid.

— Ik vergeet al te zeer het gevaar, dacht hij dan. Ik kan boswachters ontmoeten. Mijn vader zal mij laten opsporen, niet rusten tot hij mij weer in zijn macht heeft.

En vlug vervolgde Eduard zijn weg, eerst langs smalle, slijkerige paden, door donkere dreven, soms dwars over het nattige veld of door zompige weiden tot hij eindelijk op de steenweg durfde gaan.

Veilig bereikte hij het nog slapende stadje, waar hier en daar een gasvlam brandde, terwijl in enkele straten de zware stap van een nachtwachter klonk.

— Spanjestaat, zei hij half luid. Eduard kende die straat en weldra stond hij voor het vermelde huis. Hij zocht de bel en haalde ze zachtjes over.

Bijna onmiddellijk werd de deur geopend door Henri die zonder een woord te spreken zijn broer binnentrok en eerst na weder de deur gesloten te hebben, fluisterend zei:

— Gelukkig zijt ge hier! Geen ontmoetingen gehad?

— Neen!

Henri leidde zijn broer naar een grote kamer op de eerste verdieping. Uitgeput viel de jongeman in een zetel neer. Hij dankte met gloed zijn redder, die lachend zei:

— Niet nodig! 't Was vooral om het avontuur te doen.

— Een avontuur, wat bedoelt ge?

— Verleden week las ik een roman, een idioot verhaal. Ik beken het, maar gewaagd en dus aantrekkelijk! Nu, gij leest zulke boeken niet en ge zijt niet nieuwsgierig naar hun inhoud. Ik mag u niet doen blozen. Men sprak er van een jong meisje, dat geschaakt en weer door haar ware minnaar bevrijd werd. En toen dacht ik aan u. Papa had u geschaakt, van de zijde van uw kerelsliefje. En toen kwam ik op de gedachte u ook eens te bevrijden. Een avontuur dus. Maar die gedachte liet me geen rust. Ik was de morgen na uw opsluiting weggereisd, noem het niet laf. Ik kan niet breken met papa, want dan breek ik mijn toekomst, en op dit punt zijn onze meningen te uiteenlopend. Maar die roman werkte op mijn verbeelding. Ik wilde een held zijn. Ik zei, dat ik een domheid zou begaan en ik dacht aan de mogelijke gevolgen, maar het hielp niet. Ik moest het doen. En om

negen uur reed ik te paard naar Houthulst. De rest weet ge! Ik zocht een ladder in de loods, ik had vijlen meegenomen, en nu zit ik hier met u.

— Wie woont hier? vroeg Eduard.

— 't Is een studio die ik huur met mijn zakgeld. Begrijpt ge het niet? Gij onnozele hals, dat hadt ge ook al lang moeten doen in plaats van met uw hoofd tegen de muur te lopen. Hier ontmoet ik mijn minnaresje van de Nieuwmarkt, ge weet het immers wel. Mijn officiële verloofde, Laura, is in het Zuiden. Ze is er tevreden en wacht zonder ongeduld de dag van ons huwelijk af, juist als ik! Ik zoek een tijdverdrijf. Kent ge een beter vermaak dan de zinnelijke liefde met een gedwee volksmeisje? En nu wat anders; gij moet met de eerste diligence vertrekken.

— Waarheen?

— Naar de hoofdstad. Schud niet het hoofd, ge moet naar uw oudere broer luisteren. Enige tijd moet ge verdwijnen, dat is uw penitentie, zei Henri lachend. Ga naar Brussel, dat is een bruisende stad.

— En Thilde? Zij weet nog niets.

— Schrijf naar Vermeire, hij is immers uw bondgenoot. Kijk niet zo lelijk, ik scherts maar. Schrijf hem dan weet Thilde alles, en zo ge dan toch uw idioot plan wilt uitvoeren, wel zorg dat ge haar krijgt, ge zijt weldra meerderjarig!

— Nog vijf maanden.

— Dus wat geduld. Maar hier zit ge niet veilig. Ik ken papa; hij zal u overal laten zoeken. Slaap nu nog een paar uren, ik zal u op tijd wekken.

Maar Eduard kon niet slapen, hoe vermoeid hij ook was. Om vijf uur ging hij heen. Zijn broer had hem vermomd, want hij vreesde dat er spionnen bij de afspanning van de diligence zouden staan, maar niemand kon in de vermeende werkman de tweede zoon van Xavier van Boschdale herkennen. Henri voorzag de vluchteling van geld en beloofde hem geregeld wat te zenden, maar ried hem tevens aan zeer zuinig te leven.

En zo reisde Eduard dan weg.

Bittere gedachten rezen bij hem op, terwijl hij in de hossende wagen tussen de nog slaperige reizigers zat. Hij moest vluchten, buiten het bereik van zijn vader, die niet kon dulden, dat zijn zoon de naam van Boschdale onteerde, door een huwelijk beneden zijn stand te willen aangaan.

Doch diezelfde vader kon wel aanvaarden dat de oudste zoon zijn adellijke verloofde bedroog en een minnaresje onderhield, terwijl voor

de wereld een schitterende verbintenis werd voorbereid.

Henri mocht frivole boeken lezen, onbenullige werken in het Frans gesteld, maar Eduard moest de nederlandstalige werken, die de waarheid huldigden en de maatschappelijke wonden aanwezen, verbergen.

Eduard was toch maar teleurgesteld door het verhaal van Henri. Niet de broederliefde of het rechtvaardigheidsgevoel had hem ertoe gedreven hem te komen verlossen? Neen, het was het gevolg geweest van goedkope lectuur die te sterk op zijn verbeelding had gewerkt.

Henri had het hem zelf onthuld: het was meer om het avontuur te doen geweest. En zo reed Eduard voort, somber gestemd ondanks de herwonnen vrijheid, bitter gestemd tegenover zijn ouders ontgoocheld door de lichtzinnige verklaring van zijn broer. Toen het langzaam licht werd, kon de aanblik van de verlaten nevelachtige velden zijn gemoedsgesteltenis niet verhelderen.

Te Deinze stapte hij over op de trein en langs de kort geleden aangelegde « ijzeren weg » spoorde hij via Gent naar het verre Brussel.

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

ABRAHAM HANS

DE VLAAMSE BOSKEREL

volksroman bewerkt door Jan Marchau

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

HELIOS N.V.
ANTWERPEN / AMSTERDAM